

SUGRIŽIMAS Į TROBELE

*Čia slypi daugiau,
nei išdrįstum svajoti.*

C. BAXTER KRUGER, PH.D.

Pratarbę parašė

WM. PAUL YOUNG,

NYTIMES populiariausios knygos „Trobelė“ autorius

Alma littera

Prologas

PRABANGUSIS MEDŽIOKLĖS BOKŠTELIS

2007-ųjų spalio viduryje man paskambino Vendė Meršan iš Su Sent Mari Kanadoje. Pirmieji jos žodžiai buvo tokie:

– Baksteri, tol nedėsiu ragelio, kol nepažadėsi perskaityti knygą, pavadintą „Trobelė“.

Pirmiausia šovė mintis: „Liaukis, Vende, iš tavęs to nesitikėjau.“ Kartkartėmis žmonės siunčia man „geriausios knygos, kokia tik kada buvo parašyta“ rankraščius. O paskui, po dviejų trijų dienų, elektroniniu paštu teiraujasi, ką manau apie tą knygą. Betgi Vendė nėra svetima, tiesą pasakius, ji brangi draugė, mylinti sesuo, kuri nuolatos meldžiasi už mane ir mano šeimą. Taigi, kol protas blaškėsi nuo „tai įkliuvau“ iki „bet čiagi Vendė“, paklausiau, apie ką toji knyga.

– Nė neketinu pasakyti, Baksteri, nes viską sugadinčiau. Tiesiog pasitikėk manimi.

– Gerai, Vende, štai kaip padarysim. Netrukus prasidės elnių medžioklės sezonas, taigi įsigysiu tą knygą ir pasidėsiu pačiame viršuje krūvos, skirtos skaityti medžioklės bokštelyje.

Taip ir padariau.

Po mėnesio, pirmąją medžioklės sezono dieną, patraukiau į savo bokštelį pareigingai įsidėjęs „Trobelę“ į kuprinę. Turėtumėt žinoti, kad nesu labai geras elnių medžiotojas. Per visą gyvenimą nušoviau tik tris elnius. Bet man patinka būti miškuose. Prieš keletą metų su draugu Džefu pastatėme tai, ką meiliai pavadino Prabangiuoju bokšteliu – statinį su skardinium stogu, kilimu ir dviem reto patogumo krėslais. Man tai labiau darbo kambarys miške ir privati šventovė su neįtikėtinais vaizdais. Bokštelyje aš skaitau, rašau, meldžiuosi ir kartais medžioju. Taigi užkopiau laipteliais, apsitvarkiau, atsisėdau ir atsiverčiau „Trobelę“.

Jau pirmieji Viljamo įžangos žodžiai patraukė dėmesį: „Kas patikės žmogumi, kuris tvirtina visą savaitgalį leidęs su Dievu, ir ne kur kitur, o menkutėje trobelėje?“

„Taigi, – pagalvojau, – tai knyga apie žmogų, sutikusį Dievą miškuose, trobelėje. Neblogai. Kažin, ar tik toji trobelė nebus senas medžioklės namelis? Bet *kurį* Dievą? Štai klausimas, ir tik nesakykite man, kad tą patį, visų nuvalkiotą.“ Bet paskui perskaičiau pasakojimą apie Mako „tėvą“, kuris pririšęs jį prie medžio dvi dienas lupo, paskui šmėstelėjo frazė „Didysis Liūdesys“, paskui multnomų princesės istorija – *galiausiai Misė*, – ir štai aš jau pasikūkčiodamas verkiu savo Bokštelyje.

Dejavau sukręsta siela. O kai trobelėje buvo rasta Misės suknelė, aš atsistojau, išsišnypščiau nosį, nusišluosčiau ašaras ir dešine ranka pakračiau knygą.

– Viljamai P. Jangai! Nežinau, kas tu toks, bet prisiekiu, jei atsakydamas į šią širdį draskančią tragediją tu iškiši tą patį seną, tolimą, neliečiamą, įstatymo raidės besilaikantį dievą, kuris tyrinėja visatą nepritariančiu žvilgsniu, tai paėmęs tavo knygą nusinešiu už dviejų šimtų metrų, atremsiu į medį ir asmeniškai nutrinsiu nuo žemės veido.

Tačiau knyga buvo išgelbėta. Polas Jangas pažįsta Jėzaus *Aba*. „Trobelė“ pasakoja ne apie puolusios mūsų vaizduotės sukurtą nepatenkintą dievą, ji pasakoja apie neįtikėtiną triasmenio Dievo meilę nusidėjėliams. Ji kalba apie Tėvo, Sūnaus ir Dvasios laisvę mylėti ir apkabinti mus, siaubingai kenčiančius. Kalba apie ryžtingą palaimintos Trejybės¹ troškimą išgelbėti mus nuo mūsų pačių, kad galėtume gyventi mylimi – nes tokie ir esame. Mes priklausome Tėvui, Sūnui ir Dvasiai. Visada priklausėme ir visada priklausysime. Tiesiog to nematome. O kadangi nematome, gyvename vilkdami nuodingą Mako naštą, kurią patys to neįausdami perkeliame viskam aplinkui, taip pat ir kūriniui.

Pats gražiausias triasmenis Dievo tiesos atvaizdas – Tėtė, kilstelinti Makenzį Aleną Filipšą nuostabiausiame visatos apkabiniame. Aš apstulbau, nudžiugau ir suvirpėjau. Giliai viduje mes visi jaučiame, kad taip turėtų būti, kad Jėzaus *Aba* toks ir yra, kad tai mus išlaisvinanti tiesa ir kad Dievo meilė reali. Tik šitai kertasi su mūsų išankstiniais įsitikinimais, tiesiog netelpa į galvas, prikimštas citatų, ir į sužeistas širdis – tai, ką Atanasas vadino „mitais“.

1 „Dievas trijuose asmenyse, palaimintoji Trejybė“ – tai paskutinė eilutė iš garsiojo himno „Šventas, šventas, šventas“, kurį parašė Redžinaldas Heberis (Reginald Heber), anglikonų pastorius, Trejybės sekmadienio proga. Melodija vadinama „Nikėjos“, ji taip pavadinta Nikėjos susirinkimo, vykusio 325 metais po Kristaus, garbei. (Norėdami sužinoti šio himno istoriją galite pasiskaityti Kennetho W. Osbecko knygą *101 Hymn stories (101 pasakojimas apie himnus)*, Grand Rapids: Kregel, 1982, p. 94–95.) Šio himno žodžiai „palaimintoji Trejybė“ vis persekiojo mane – gerąja prasme – nuo pat jaunystės. Sužinojau, kad jis buvo plačiai vartojamas ankstyvojoje Bažnyčioje prieš visus skilimus ir vis dar vartojamas įvairiausiose teologijose visoje Bažnyčioje, visame pasaulyje. Šis posakis ir naujas, ir senovinis, ir ekumeniškas. „Palaimintoji Trejybė“ kalba mums apie Tėvo, Sūnaus ir Dvasios gerumą, apie turtingą bei trykštančią pilnatvę ir per kraštus besiliejančią jų gyvenimą, ir aš manau, taip pat kalba apie tai, kad šis „palaimintas“ gyvenimas slepia ir mūsų paslaptį.

Skačiau visą popietę, pasiryžęs užbaigti iki tamsos. Bet man nepavyko. Taigi sėdėjau savo Bokštelyje lyg prilipintas, įsikan-
dęs žibintuvėlį, kol gavau sūnaus žinutę, kad jis jau laukia manęs
pagrindinėje stovykloje.

Pasakojimas už pasakojimo

Viljamas P. Jangas (draugams žinomas kaip Polas) „Trobelę“ rašė
ne publikavimui, o tik kaip pasakojimą savo vaikams. Jis siekė
dviejų tikslų: pirma – padovanoti dovaną, išreiškiančią meilę
vaikams, ir antra – „padėti [jiems] suprasti, kas vyko jo vidi-
niame pasaulyje“(13)², kaip yra pasakęs jo draugas Vilis. Polas
tenorėjo prieš Kalėdas pristatyti baigtą istoriją į *Office Depot*
raštinės reikmenis ir paslaugas, atspausti penkiolika kopijų ir
išdalyti vaikams, žmonai bei dar keliems draugams. Bet netgi
dirbant per tris darbus pinigų nepakako. Galų gale kopijos buvo
padarytos ir ėmė eiti iš rankų į rankas šeimos ir draugų rate.
Draugai pradėjo jį raginti išleisti padorią knygą, bet pasirodė,
kad nė viena leidykla, su kuriomis jis susisieki, nenorėjo spaus-
dinti – tai dėl neva „neįprasto siužeto“, tai dėl to, kad joje „per
daug Jėzaus“. Pačiam Polui tikros knygos, tapusios viena popu-
liariausių istorijoje, pasirodymas yra *lagniappe* – magaryčios,
kaip mėgsta sakyti Luizianoje gyvenantys kajunai. Jo svajonė
išsipildė, kai buvo atšviestos pirmosios kopijos ir vaikai gavo pa-
sakojimą, paaiškinantį tėčio kelionę į tikrąjį pasaulį.

Esu girdėjęs Polą sakant, kad gyvenime priėjęs ribą jis sušuko:

– Tėte, niekada daugiau neprašysiu, kad palaimintum mano
darbus, bet jei turi darbą, kurį nori palaiminti, su malonumu jį
dirbčiau. Ir nesvarbu, ar tai būtų tualetų valymas, ar durų prilai-
kymas, ar batų blizginimas.

² Šioje knygoje numeriai skliausteliuose reiškia lietuviško leidimo „Trobelės“
(Vilnius, Alma littera, 2012) puslapius.

O Tėtė atsakė:

– Polai, žinai ką, o jei imčiau ir palaiminčiau tą mažą istoriją, kurią rašai savo vaikams? Tu duok ją saviems, o aš išdalysiu saviems.

O visa kita, kaip sakoma, jau istorija.

Bet nejaugi? Paprasto žmogaus gyvenime vyksta daugiau, nei bet kas galėtų įsivaizduoti. Ir tai tikrų tikriausia tiesa kalbant apie Polą Jangą. „Trobelė“ parašė ne mokslingas vyras, galų gale supratęs, kaip bendrauti su paprastais žmonėmis. Už šio pasakojimo slypi kitas pasakojimas – netgi keletas, bet aš geriau laikysiuosi Vilio paaiškinimo – „padėti jiems suprasti, kas vyksta jo paties vidiniame pasaulyje“. Vidinis pasaulis, nematomas kančios ir sumaišties, gėdos, sielvarto ir sudužusių svajonių pasaulis, – tai pasaulis, kuriame visi gyvename, jis stumia pirmyn ir gilų lyg pats gyvenimas „Trobelės“ pasakojimą. Už pasakojimo slypintis pasakojimas – tai širdį draskantis išgijimas, kurį išgyveno pats Polas Jangas. Mačiau Polo nuotrauką, kur jam tėra šešeri. Atrodo lyg senukas – susirūpinęs, varganas, išsekęs ir siaubingai liūdnas. Akys klykia neviltimi. Verčiau pamatęs tą nuotrauką. Bet tai mūsų visų – bent jau daugelio – istorijos pradžia, per kurią atėjom į meilę.

Sulaukęs šešerių Polas buvo atstumtas vaikas, patyręs žodinę ir fizinę prievartą bei seksualiai išnaudotas – ir ne kartą. Tėnka pripažinti, kad jis buvo suluošintas nuo pat vaikystės. Joks vaikas – joks žmogus negalėtų atsilaikyti prieš tokią traumą. Ji sukuria mirtiną padažą³ iš gėdos, baimės, nesaugumo, nerimo

3 Tai prancūziškas virtuvės terminas, vartojamas kajunų. Sunkiame inde pakaitinamas sviestas arba aliejus ir nuolat maišant pridedama miltų. Kai miltai pagelsta ar paruduoja, pridedama paprikos, svogūnų ir salierų, kajunų virtuvės „šventosios trejybės“. Kai daržovės sukrenta, dedama visa kita. Visas įdėtas maistas įgauna padažo kvapus ir skonį.

ir kaltės. Visa tai suauga į nelemtą nuolatinį, sekinantį šnabždesį: „Man ne viskas gerai. Nesu geras, nesu vertas, nesu svarbus, manęs negalima mylėti, aš nesu žmogus“⁴, kuris persekioja kiekvieną gyvenimo akimirką. Joks vaikas, joks žmogus – niekas negali susidoroti su tokia vidine kančia.

Kaip žuvys nėra sukurtos gyventi mėnulyje, taip ir mes nesame sukurti gyventi paskendę gėdoje. Bet ką daryti? Kur kreiptis? Dauguma mūsų sugrūda visa tai į šiukšlių dėžę pačiame tolimiausiame sielos užkaboryje ir gyvena toliau. Arba mėgina gyventi. *Bet tai, ką slepiame, valdo mus.* Tai, ko nežinome, kad nežinome, sutraiško mus. „Aš nesu“ pavirsta „aš tapsiu“ ir mes imame pinti svajas apie tapimą. „Jei tik aš galėčiau vesti ir turėti vaikų...“ „Jei tik gaučiau tą darbą ar būčiau paaukštintas, uždirbčiau tuos pinigus, nusipirkčiau tą automobilį, tą namą, įgyčiau tą valdžią, tas pareigas, užmegžčiau naujus santykius...“ Ir taip toliau. Tačiau visi šie dalykai negali paveikti dvasinės kančios. Niekada nesuveiks, nors mes vaikysimės jų, iki jie mus užsmaugs. Tuomet geriame vaistus, įjungiamo autopilotą, visiškai išsijungiamo; arba dirbame iki nukritimo, imamės didžiųjų darbų, tvarkome kitų vidinį pasaulį, gyvename dėl vaikų arba tiesiog prasigeriame vienokiu ar kitokiu būdu. Blaivia galva pernelyg sunku su visu tuo dorotis.

Į religiją Polas Jangas atsigręžė iš dalies todėl, kad tai buvo aplinka, kurioje jis augo, todėl labai artima, bet ir todėl, kad ji lyg ir žadėjo galimybę taip pakeisti gyvenimą, kad jis taptų vertingas. Jis gimė Albertoje, Kanadoje, bet nesulaukęs metų buvo išvežtas į misijas Nyderlandų Naujosios Gvinėjos (Vakarų Papua) aukštumose. Sulaukęs šešerių, kaip reikalavo misijos

4 Daugiau mano minčių tema „aš nesu“ galima rasti paskaitų serijoje „Sielos viduje: tamsos anatomija“ („Inside the soul: an anatomy of darkness“). Šias paskaitas galima rasti mūsų tinklalapyje perichoresis.org.

vadovybė, buvo išsiųstas į internatinę mokyklą. Kol sulaukė dešimties, šeima netikėtai grįžo į Kanadą, o baigdamas mokyklą Polas jau buvo perėjęs trylika skirtingų mokslo įstaigų. Jo tėvas iš misionieriaus tapo pastoriumi.

Visa tai nieko nepasako apie kančią mėginant prisitaikyti prie skirtingų kultūrų, apie beveik nepakeliamus išsiskyrimus, apie ėjimą bėgiais naktį pačiame viduržiemyje ir klykimą į pūgą, apie gyvenimą apimtam gėdos, gilios ir siaubingos, nuolatos triuškinančios sveiką nuovoką, apie svajones, ne tik sugriuvusias, bet ir sunaikintas asmeniniu žlugimu, ir tokią silpną viltį, kad išeitį, rodės, tegali pasiūlyti gaiduko paspaudimas.⁵

Religija buvo vienintelis Polo pažinotas pasaulis, jam į rankas įduotos kortos. Taigi jis jomis ir žaidė. Jis tikėjo „dievobaimingąja“ krikščionybės versija. Kur dėsis netikėjęs. Sulig kiekvienu kvėptelėjimu klausydamasis „aš nesu geras“, jis nusprendė įrodyti, kad yra. Koledžą baigė geriausiais įvertinimais, tapo spindinčia žvaigžde, maloniu, visiems patinkančiu pamokslininku pakeliui į šlovės viršūnę. Tačiau turėjo nuolat būti ypač budrus ir tyrinėti kiekvieną grupę žmonių, kiekvienos diskusijos dalyvis, kiekvieno susitikimo klausytojus siekdamas suvokti, kaip žmonės į jį reaguoja. Nes kaip Polas ar kuris nors iš mūsų gali leisti visiems suprasti, kad miršta viduje?

Viena ranka spausdamas savosios šiukšlių dėžės dangtį jis šypsodavosi, aiškindavo Bibliją ir tapo „maloniu vyruku“, patarėju, tiktai stengdavosi visus laikyti kuo atokiau. Vis dėlto pasislėpti nuo viduje siaučiančios audros negalėjo. Jis maldavo Dievą išgijimo, nuolat aukojo savo gyvenimą, kol galų gale visiškai perdegė aukos „mechanizmas“. Jo gyvenimas virto slėpynėmis, o tuo metu jis pats kur galėdamas ieškojo pagalbos ir palengvėjimo.

5 Iš asmeninio Polo dienoraščio. Žr.: theshackbook.com/willie.

Tačiau religija negali išgydyti. Išgyjame tiktai susitikę Jėzų savo šiukšlių dėžėje – arba trobelėje, toje vietoje, kurią Polas, kaip ir dauguma iš mūsų, labai stengėsi pamiršti, lyg jos nė nebūtų.

Jis vaidino dvasininką, verslininką, šeimos žmogų, tėvą, iš visų jėgų stengdamasis tapti tikra gyva žmogiška būtybe, vis mėgindamas paslėpti visa apimančią gėdą ir asmenines nesėkmes.

Jo gyvenimą visiems laikams apvertė vienas telefono skambutis, tiesą pasakius, tik du žodžiai:

– Aš žinau.

Kim, Polo žmona, sužinojo, kad jis turi romaną su viena iš jos draugių. Meilės ryšiai yra vienas iš būdų, kuriais gėda gali užnuodyti gyvenimą. Savaiame suprantama, yra ir milijonai kitų, bet vienas iš jų yra įsikabinti į kitą žmogų, „nuostabųjį kitą“⁶, kuris taps mums viskuo, mūsų gyvenimu, mūsų išganymu. Įtariu, kad Polas savo kailiu patyrė, ką turėjo omenyje poetas, sakydamas: „Net pragaras tiek įsiūčio neturi, kiek moteris įskaudinta.“⁷ Bet tai dar ne visa tiesa. Dangus neturi geresnio sąjungininko už moterį, mokančią mylėti. Polo knygos dedikacijoje skaitome: „Kim, mano mylimajai, ačiū, kad išgelbėjai man gyvybę.“

Makenzio savaitgalis trobelėje vaizduoja vienuolika Polo tikrojo gyvenimo metų – vienuolika metų skausmo ir dvasinės kančios, depresijos ir tik blyksnių vilties, – tačiau viskas nesubiro vien dėl didvyriškos Kim meilės, padažytos įsiūtyje. Žvelgiant

6 Žr. James Hollis, *The Eden Project: in Search of the Magical Other (Edeno projektas: ieškant stebuklingojo kito)*, Toronto: Inner City Books, 1998; ir Hollis, *The Middle Passage: From Misery to Meaning in Midlife (Vidurio kelias: nuo kančios iki prasmės sulaukus vidutinio amžiaus)*, Toronto: Inner City Books, 1993. Taip pat žr. C. Baxter Kruger, *Across All Worlds: Jesus Inside Our Darkness (Per visus pasaulius: Jėzus mūsų tamsoje)*, Jackson, MS: Perichoresis Press, 2007; Vancouver: Regent College Publishing, 2007.

7 Perfrazuota iš Williama Congreve'o poemos „The Mourning Bride“ („Gedinti nuotaka“), 1697.

iš žmogiškosios perspektyvos, be Kim ir jos širdies Polas Jangas tikriausiai jau būtų miręs ar įgrūstas į kokį šaltą beprotnamį, o gal tebebūtų tuščias, vis dar vaidinantis žmogus. Nebūtų jokios istorijos, kurią galima pasakoti, – bent jau ne tos, kur palaiminta Trejybė sutinkama šiukšlyne.

Perėjus pragarą, kai pradėjo aušti tikroji laisvė ir gyvenimas, būtent Kim paprašė Polo ką nors parašyti vaikams paaiškinant savo kelionę ir ką tik atrastą išlaisvinimą. Ji negalvojo apie knygą, negalvojo ir Polas, bet dauguma žmonių labai džiaugiasi, kad taip išėjo. Ne kartą esu matęs, kaip jis kalba apie Kim ir vaikus, plūsdamas ašaromis. Knyga gimė iš gyvenimo išmėginimų, iš skausmo ir smurto patyrimo, iš tuščios religijos, vargo ir išdavystės, gailestingumo, meilės ir susitaikymo. Liuteris yra pasakęs, kad Dievas grūdina teologus pasiūsdamas juos pragaran. Ir, žinoma, pragare niekas nesidomi formalia teologija. Kai neša sielvarto srautas, kančia ir neviltis, tuomet jau nebetraukia netikri pažadai, intelektualinė masturbacija ar „saldusis stebukladaris Jėzus“, kaip mėgsta sakyti mano draugas pastorius Kenas Bliu (Ken Blue). Pragare mes suvokiame tik tiek, kad nenorime ten būti. Pajuntame gyvenimo, tikro išgijimo, tikro išganyto troškimą, ilgamės Išganytojo, kuris gelbsti čia ir dabar, kuris atleidžia, kuris gydo mūsų žaizdas ir išlaisvina iš gėdos. Mums reikia veiksmingumo.

Tai pasakojimas už pasakojimo. „Trobelė“ galėjo būti pavadinta kad ir „Iš pragaro į dangų“ arba „Nuo visa apimančios gėdos iki meilės, atvedusios į gyvenimą“, arba „Kaip Jėzus išgydė susimovusį žmogelį“, ar netgi „Nenuostabu, kad garbindami tokius dievus liūdime ir nerandame laimės“. Nes tai pasakojimas apie pragarą ir dangų, apie skausmą, gėdą ir meilės suradimą – apie tikrąjį Jėzų, kuris priima nelaimingą žmogų, apie Tėvą, Sūnų ir Dvasią, surandančius mus siaubingų ir bejėgiškų mitologijų džiunglėse, kad pasidalytų su mumis savo gyvenimu. Nes už visatos slypinti

paslaptis yra tokia – Dievas yra Tėvas, Sūnus ir Dvasia, o nepalaužiamas palaimintosios Trejybės troškimas yra leisti mums patirti ir apčiuopti, skanauti ir suprasti pačią trejybę Dievo esatį.

Tai, ką patyrė Polas su Kim, ir tai, ką juodu atrado Tėtės, Jėzaus ir Saraju meilėje, yra „neapsakomas ir šlovingiausias džiaugsmas“, apie kurį kalbėjo Petras⁸, ir gyvenimo apstumas, kurį žadėjo Jėzus⁹. Ir tada jau nebegalima sugrįžti prie senosios „plušek ir stenkis“ religijos su tvarkingai sužymėtomis Biblijos eilutėmis. Kaip ir K. S. Luisas (C. S. Lewis), kančios sukuryje juodu buvo „apstulbinti džiaugsmo“¹⁰.

Kai kurie žmonės įsižeidė dėl „Trobelės“ teologijos. Polas atsakytų jiems ne teologiniais argumentais ar Biblijos citatomis, nors išmano ir viena, ir kita. Jo atsakymas – tai jo gyvenimas ir santykiai. Jis pasakytų: „Turiu marškinėlius iš pragaro, tiesą pasakius, netgi ne vienus. Religija niekur neveikia, ypač ten, bet Tėvas, Sūnus ir Dvasia atėjo manęs ieškoti į mano pragarą. Jie mane priėmė, pamilo ir išgydė savo meile.“ Manau, Polas taip pat galėtų užduoti paprastą klausimą: „O kaip tavo teologija, ar padeda?“ Ir, pažįstant Polą, galima įsivaizduoti jį kalbant toliau: „Ką apie tokios teologijos poveikį mano tavo žmona ar vyras, tavo draugai?“ Taigi, nors „Trobelė“ – saviems vaikams parašytas pasakojimas, viskas yra kur kas sudėtingiau. Tai gyvybės ir mirties klausimas. Polas Jangas kalba rimtai. Jis nori, kad jo vaikai suvoktų pražūtingą religijos nesugebėjimą gydyti sužeistas sielas ir pažintų nuostabią Tėtės galią išlaisvinti apkabinimu.

8 1 Pt 1,8 (čia ir toliau nuorodos į lietuvišką Biblijos leidimą: BIBLIJA, arba ŠVENTASIS RAŠTAS. Ekumeninis leidimas. Vilnius: Lietuvos Biblijos draugija, 1999).

9 Žr. Jn 10,10.

10 *Apstulbintas džiaugsmo, mano gyvenimo pradžios apybraiža* – tai C. S. Lewiso autobiografijos pavadinimas (į lietuvių kalbą vertė R. Drazdauskienė, išleido „Katalikų pasaulio leidiniai“, 2010).

Tėvas, Sūnus ir Dvasia, kuriuos jis vadina Tėte, Jėzumi ir Sara-
raju, visai nėra pasakos kaip Kalėdų Senelis, baltaodis mėlyna-
kis Jėzusėlis ar dantukų fėja. Jie tikri. Jie suranda mus kančioje,
apimtus pykčio, kartėlio, apmaudo, gėdos, kankinamus kaltės ir
bejėgiškumo, varganus ir nesugebančius bendrauti – įsikibusius
baisios religijos – ir savo meile suteikia laisvę bei gyvenimą. Iš
čia ir kyla antroji dedikacija – „visiems mums, klystantiems, ku-
rie tikime, kad viešpatauja Meilė. Kelkitės, tegu Meilė šviečia.“¹¹

Pasakojimas pasakojime

Makenzis, kaip ir Polas Jangas, yra sutraiškytas žmogus, nors ir
dėl kitokių priežasčių. Prieš keletą metų jis išgyveno didžiausią
tėvų košmarą – jo jauniausioji dukra Misė buvo pagrobta, nužu-
dyta ir išmesta. „Tai atsitiko Darbo šventės savaitgalį, per pasku-
tinį vasaros pasispardymą, prieš prasidedant naujiems mokslo
metams ir rudens rutinai.“ (28) Tris savo vaikus Makas išsivežė
stovyklauti, tuomet ir buvo pagrobta Misė. Nuo tada Maką už-
plūdo, kaip jis pats vadina, „Didysis Liūdesys“¹², užgulė stora ir
tamsi savojo bejėgiškumo suvokimo antklodė, Misės netektis ir
Dievo tyła. Jį supa keturi nuostabūs vaikai ir žmona Nenė, kuri
moka mylėti, bet vidinis Mako gyvenimas sujauktas lyg pakri-
kai į dėžę sumesti drabužių pakabai. Jis mėgina gyventi su savo
sielvartu, bet pats pragaras būtų geriau tiems, kurie kenčia vaiko
netektį. Taip tiesiog neturi būti. Tai neįveikiama.

Jūs jau niekada nebeišgirsite savo dukters juoko, nebepama-
tysite jos šypsenos, negirdėsite jos šaukiant jus vardu – nebent
košmaruose. Nebebus nei nakvojimo pas drauges, nei pirmųjų

11 Iš Bruce'o Cockburno dainos „Mystery“ („Paslaptis“), albumas „Life Short Call
Now“ („Gyvenimas trumpas, skambink tuojau“), True North Records, 2006.

12 Apie „Didįjį Liūdesį“ žr. p. 13, 17, 27, 73, 84, 89, 104, 108, 115, 128, 131, 132,
194, 226, 284.

pasimatymų, nei vaikinų, nei išleistuvių šokių, nei ekskursijų, nei pasidalyto skausmo, nei staigmenų. Viskas baigta, viskas dingio, lyg paskutinis šviesos spindulys prieš užslenkant tamsai. Ir dar tylą. Ir visas šis sielvartas, visa nevilts ir pyktis, kaltė ir bejėgiškumas sukasi lyg sūkurys, sukaustydamas visą esybę. Jūsų protas apsvaigintas. Jūsų sugebėjimas pastebėti, daryti išvadas, jausti – jaustis gyvam, jausti kitus, jausti bent ką nors, – viskas sulėtėja, sustingsta lyg sirupas šaltyje, o skausmas išblukina rožės spalvas ir pasaulis lieka visiškai bedžiaugsmis. O paskui siaubinga nebūtis tylą pradeda naikinti prisiminimus (168).

Didysis Liūdesys čiuplia gyvybės syvus iš jūsų jau ir taip sudaužytos širdies, vagia net patį „jausmą, kad esi gyvas“. O dar yra siaubingi, bejėgiškumo kupini sapnai. Makas sapnuoja, kad klimpdamas purve lyg paklaikęs mėgina šauksmu perspėti Misę, bet negali išspausti nė garso. Jis prabunda išpiltas prakaito, išsekęs, smaugiamas kaltės ir apmaudo, bejėgiškumo ir nevilts. O dar yra klausimas apie Dievą. Kodėl tai nutiko? Kur Dievas buvo? Kodėl leido pagrobtį Misę? Negi jam vis vien? Mako mintys sukasi mėgindamos rasti bent kiek prasmės šioje siaubingoje neteisybėje. Tačiau žaizdose tarsi pūliai kaupiasi pyktis, kaltinimas, pasipiktinimas.

– Tu netiki, kad Tėtė labai myli savo vaikus, ar ne? Tu dar nepatikėjai, kad Dievas yra *geras*? [Paklausė Sofija.]

– Ar Misė yra jo vaikas? – atkirto Makas.

– Žinoma! – atsakė ji.

– Tada ne! – suburbėjo jis stodamasis. – Aš netikiu, kad Dievas labai myli visus savo vaikus! (178)

– Ar tavo nusiskundimas nepagrįstas, Makenzi? Kad Dievas tave apvylė, kad apvylė Misę? Kad dar iki Kūrinijos Dievas žinojo, kad tavo Misę nužudys, bet vis vien

kūrė? Ir tada jis *leido*, kad iškrypusi siela išplėštų ją iš tavo mylinčių rankų, nors galėjo tai sustabdyti. Ar ne Dievas kaltas, Makenzi? [...]

– Taip! Kaltas Dievas! (184, išskirta mano.)

Paklydęs savo kančios visatoje Makas taip ir lieka tempti Dievo neveiklumo našta. Tokioje vietoje „tikrovė, jei į ją atidžiai pažvelgsime, yra nepakeliama“¹³. Sutrikęs ir piktas, jis pamažu tampa sugniužusiu, pavargusiu žmogaus šešėliu. Dienos, mėnesiai ir metai klimpsta į Didžiojo Liūdesio purvynę. O tuomet, vieną šaltą žiemos dieną, slidinėdamas ir griūdamas jis nusigau-
na iki pašto dėžutės ir randa vienut vieną raštelį – nuo Dievo:

Makenzi,
praėjo daug laiko. Pasiilgau.
Jei nori susitikti, kitą savaitgalį lauksiu trobelėje.

– Tėtė

Taip prasideda pasakojimas apie Makenzio Aleno Filipso išgijimą. Jį išvaduoja jaudinanti Tėvo, Sūnaus ir Dvasios meilė kantriui ir švelniui rūpestingumu bei neįtikėtina pagarba Makui. Jie sutinka jį košmaruose ir slaugo viso Dievo suvokimo perversmo metu, atskleidžia žmogaus egzistavimo prasmę, kas yra jis pats ir kas yra kiti, Jėzaus mirties prasmę ir tai, ką reiškia gyventi.

Gal Polas Jangas ir neketino spausdinti šios istorijos, bet tai nereiškia, kad Šventoji Dvasia neturėjo savų planų. Neįtikėtinas „Trobelės“ populiarumas kalba, kad šis pasakojimas paliečia kažkokią labai giliai slypinčią ir visiems bendrą stygą. Ir nors Makas yra išgalvotas personažas, jis nesvetimas nė vienam iš

13 C. S. Lewis, *Išvertas sielvartas*, vertė Rasa Drazdauskienė, Vilnius, Katalikų pasaulio leidiniai, 2009, p. 41.

mūsų. Štai toks ir yra pasakojime slypintis pasakojimas. Mes esame Makenzis, o jis yra kiekvienas iš mūsų. Gal mes ir nepraradome savo vaiko taip siaubingai kaip Makas, bet nė vienas neišėjome be randų iš vaikystės ir, drįstu spėti, nešiojamės pilnas širdis kančios ir kartaus nusivylimo. Mako sužeidimas stiprus, o iš kančios kylantys klausimai – gilūs, bet tie klausimai rūpi ir *mums*. Jis atsidūrė tarp to siaubingos tragedijos priekalo ir tylinčio, jei tik ne žiauraus, Dievo kūjo iš žinomos patarlės. Tas kūjis taip pat yra iškilęs virš mūsų. Nėra kelio iš Mako kančios. Jo religija geriausiu atveju neveikia. Jis vienišas, paliktas likimo valiai, akis į akį su Misės mirtimi ir neturi nė vieno atsakymo. Pasakojimas pasakojime toks, kad „Trobelė“ kalba ir apie mus, tai pasakojimas apie kančią ir aklumą, apie Dievą, kurio, rodos, nėra, o kai jo iš tiesų prireikia, jis nesirūpina ir nieko negali, ir apie mūsų gyvenimą graužiančią gėdą. Tačiau šis pasakojimas gali tapti ir pasakojimu apie mūsų išlaisvinimą – jei panorėtume.

Ar tą akimirką, kai Tėtė atlapoja trobelės duris ir su begaline meile apkabina sugniužusį, liūdną Makenzį Aleną Filipšą, nenušvito jūsų sieloje amžina, sena kaip pasaulis viltis? Ar nepravirkote? Tai meilės istorija, kuria mes beviltiškai trokštame patikėti, bet negalime. Žinome, kad tai tiesa. Bet negi tikrai taip gali būti? Viena vienintelė scena iškelia pilną visatą klausimų. Nejaugi Dievas iš tiesų toks geras? Nejaugi aš šitaip klydau? Negi viskas taip paprasta? Taip! Taip! Taip!

Toje religijoje, su kuria dauguma mūsų užaugo, Makas neranda paguodos. Savaime suprantama, galų gale Makas buvo pagydytas, bet kaina buvo tokia – sunaikinta beveik viskas, ką jis kada nors buvo girdėjęs apie Dievą, apie save ir kitus, apie gyvenimą – nors išliko tai, ką jam tiesiai į širdį šnabždėdavo Dvasia. Štai kas mane, kaip teologą, labiausiai žavi. Tai, ką atrado Makenzis – absoliutų Tėvo, Sūnaus ir Dvasios gerumą bei

meilę, amžinąją tiesą, kuri kadaise perkeitė pasaulį. „Trobelė“ – tai ankstyvosios Bažnyčios balsas, šaukiantis sugrįžti iš mūsų beprotybės į tikruosius namus, pas Tėvą, Sūnų ir Dvasią.

Pasakojimas pasakojime yra apie tai, kad Polas Jangas – per tragišką Makenzio Aleno Filipso gyvenimą ir išgijimą – surado kelią praveisti mus pro budriuosius slibinus¹⁴, t. y. mūsų deizmą, puritonizmą bei racionalizmą, ir atverti tiesą, kuri padaro mus laisvus. O tiesa yra asmuo, kuris gyvenimu ir visa kuo dalijasi save atiduodančia meile su savo Tėte nuostabioje Šventosios Dvasios laisvėje. Tas asmuo perėjo visus pasaulius, kad surastų mus kančioje. Tas asmuo kartu atsivedė Tėtę ir Šventąją Dvasią. Kažkur giliai viduje mes jaučiame, kad tai tiesa. Tačiau bijome. Nes jei patrauksime už šio siūlo, suirs visas didžiulis kilimas. Tačiau vis tiek, net ir bijodami, kad tas pasaulis pradings, pamatysite, kad Kai kas jau audžia naują kilimą iš neįsivaizduojamo paprastumo, gyvybės ir laisvės.

Pasakojimo viduryje, kai Makas su meile pervestas gal per kokias penkiolika gijimo pakopų, Sofija pasako jam tai, į ką turėtų atkreipti dėmesį visi, mylintys gyvenimą: „Gal neteisingai supranti Dievą“ (187), o vėliau Saraju priduria: „Nedvejodamas perkratyk savo įsitikinimus.“ (227)

Skambutis

Praėjus kiek daugiau kaip savaitei po „Trobelės“ skaitymo prabangiajame bokštelyje, kai mudu su sūnumi žiūrėjome per televiziją į Elį Maningą¹⁵ ir „Niujorko milžinus“, staiga suskambo

14 „Budriųjų slibinų“ įvaizdis paimtas iš C. S. Lewiso esė „Sometimes Fairy Stories Say Best What’s to be Said“ („Kartais pasakos geriausiai perteikia tai, ką reikia pasakyti“) iš rinkinio *On Stories, and Other Essays on Literature (Apie pasakojimus ir kitos esė literatūros tema)*, New York: Harcourt, Brace, 1982. Dėkoju Cary Stockett, kuri pasidalijo su manimi šiuo vaizdiniu.

15 Elisha Nelson „Eli“ Manning (g. 1981) – „New York Giants“ žaidėjas (vert. past.).

mano mobilusis telefonas. Buvo sekmadienio popietė. Kai pažvelgiau į numerį, sūnus paklausė, kas skambina.

– Nepažįstamas numeris. Gal žinai, kurios srities kodas yra 503?

– Supratimo neturiu, – atsakė jis. – Ne iš šių kraštų.

– Nežinau nė aš, – sumurmėjau jau tiesdamas pirštą išjungti garsą, tik kažkas lyg pakuždėjo, kad reikėtų atsiliepti.

– Alio, Baksteris klauso.

– Baksteri, čia Polas Jangas.

Pavardė irgi pasirodė nepažįstama. „Nežinau jokio Polo Jango“, – pagalvojau ir ėmiau mintyse perkratinėti kelionėse sutiktus žmones.

– Galbūt geriau mane žinote kaip Viljamą.

– Viljamas Polas Jangas, – sušnibždėjau vis dar nesusigaudydamas. O tada staiga nušvito, išpyškinau: – Viljamas P. Jangas?

– Tai aš, – atsakė jis taip, lyg būtų labai patenkintas savimi.

– *Tas* Viljamas P. Jangas?

– Nežinau, tas ar ne tas, bet esu Viljamas P. Jangas. Draugai vadina mane Polu.

– Ar tu tas vyrukas, parašęs pačią geriausią knygą per pastaruosius penkis šimtus metų?

– Apie tai nieko nesu girdėjęs, bet „Trobelę“ parašiau.

– *Nieko sau!* Ir kurių galų skambini *man*? Su tavimi nori pasikalbėti visas pasaulis.

– Na, gavau elektroninį laišką nuo tavo draugo Timo Brasele (Tim Brassell). Sako, kad turėčiau su tavimi susisiekti, nes rašai apie teologinius klausimus, atitinkančius „Trobelę“. Taigi paskambinau.

Dar penkias minutes negalėjau patikėti tuo, kas vyksta. Paskui papasakojau apie prabangųjį bokštėlį ir jį prajuokinau, tada uždaviau tūkstantį klausimų ir jis į daugumą jų atsakė.

Atsisveikinome po pusantros valandos ir aš tučiuojau pa-

skambinau Timui papasakoti, kas nutiko. Jau buvo senokai su-tarta, kad jam ir Bilui Vinui (Bill Winn) Bilo bažnyčioje, Virdžinijoje, balandžio mėnesį skaitysiu paskaitą, taigi labai siūliau jiems pasikviesti ir Polą, ką juodu ir padarė.

Po to skambučio ir balandžio mėnesio paskaitos¹⁶ mudu su Polu labai susidraugavome, man teko garbė kartu su juo kalbėti apie „Trobelę“ trijose šalyse. Visada nuostabu girdėti jo istoriją ir lygiai taip pat nuostabu, kad milijonus žmonių taip greitai su-jaudina ir Makenzio kovos, ir Polo gyvenimas.

Leiskite papasakoti vieną nutikimą, kuris daug ką pasako apie Polą ir išduoda jo „Trobelės“ žavesio paslaptį. 2008-ųjų lapkritį mudu keliavome per Australiją. Kartu su mumis keliavo dainininkė ir dainų autorė Vanesa Kersting (Vanessa Kersting), kaip tik ketinom skristi iš Melburno į Brisbaną. Aš sėdėjau su Vanesa, Polas įsitaisė kažkur už mūsų, ir staiga per vidinį ryšį pasigirdo lėktuvo vado balsas:

– Ponios ir ponai, kalba lėktuvo vadas. Šiandien lėktuve tu-rime ypatingą svečią.

Šypsodamasis atsisukau į Vanesą ir pasakiau:

– Kažkas suuodė, kad lėktuve yra Polas.

Ji irgi nusišypsojo, o tada kapitonas pasakė:

– Šiandien Baksteris Kriugeris švenčia penkiasdešimtąjį gimtadienį.

Sulig tais žodžiais keleiviai pradėjo ploti ir linksmai šūkau-ti, aš apstulbau ir šiek tiek susidrovėjau, o kai atsisukau mojuo-damas ir dėkodamas žmonėms, pastebėjau smagiai žibančias Polo akis – jis šypsojosi nuo ausies iki ausies lyg mažas ber-niukas, kuriam pavyko nustebinti tėvus netikėta dovana. Toks

16 Šią paskaitą, „Rediscovering Jesus“ („Atraskite Jėzų iš naujo“), galima per-klaudyti mūsų tinklalapyje perichoresis.org ir per thegreatdance.org.

gestas gimimo dienos proga man reiškė nepaprastai daug, ypač nutolus per pusę pasaulio nuo šeimos ir namų, bet labiausiai apstulbino, kad, nepaisydamas iškęsto skausmo, Polas liko žaismingas.

Tai, ką Vilis pasakė apie Maką, tinka ir Polui:

Tačiau turiu jums pasakyti, kad daugiau nesu sutikęs nė vieno suaugusio žmogaus, kuris gyventų taip paprastai ir taip džiaugsmingai. Jis ir vėl virto vaiku. Arba galbūt, tiksliau sakant, jis tapo vaiku, kuriuo niekada negalėjo būti, jis gyvena pasitikėdamas ir apimtas nuostabos. (286)

Manau, tokia laisvė sklinda per visą šį pasakojimą. Ir tą nepagaunamą melodiją visi trokštame išgirsti – ir ja gyventi. Nes tai ir mūsų daina.